

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1937 kl. 4 e.m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion, angående åtgärder för höjning av skogsarbetarnas levnadsstandard.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 67, av herr Ericsson i Sjörsjön m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheten att genom åtgärder från statsmakternas sida åstadkomma en höjning av skogsarbetarnas levnadsstandard, samt att för riksdagen förläggas de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning begärt yttrande i anledning av motionen *Yttranden.* av länsstyrelserna i Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, sedan dessa länsstyrelser hört respektive skogsvårdsstyrelser, samt vidare av domänstyrelsen, statens egnehemsstyrelse, socialstyrelsen och statens arbetslöshetskommission. Tillfälle att yttra sig har dessutom beretts Föreningen skogsarbeten, Skogsägareföreningarnas riksförbund och Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet.

Länsstyrelsen i Värmlands län förordar utredning under hänvisning till vad skogsvårdsstyrelsen anför. Denna bekräftar den stora säsongarbetslöshet, som råder inom de egentliga skogsbygderna, och anser att stödjande av egnehems- och arbetaresmåbruksverksamheten skulle utgöra en värdefull hjälp för höjande av ifrågakommande arbetargruppernas levnadsstandard. Anläggandet av enklare bilvägar skulle kunna medföra ökade arbetstillfällen. En beaktansvärd åtgärd vore att aktiebolag vid erhållande av statsbidrag ur "statens skogsutdikningsanslag" jämfördes med övriga skogsägare. Ökning av dylika anslag till högre procenttal från rådet.

Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län tillstyrker utredning och understryker behovet av bättre kontinuitet i fråga om arbetstillfällen i skogarna. Det allmänna bör kunna medverka härtill genom produktionsbefrämjande skogsvårdsåtgärder. Bl. a. böra bolags- och besparingsskogar göras bidragsberättigade, och bidrag kunna utgå även till röjningsgallring. Anslag till byggande av skogs-

vägar bör övervägas. Länsstyrelsen ansluter sig till skogsvårdsstyrelsens yttrande och framhåller särskilt torrlägningsarbeten och anläggande av skogsvägar såsom lämpliga åtgärder och anser att i den mån pågående utredningar ej belysa de frågor, som beröras i motionen, komplettering bör ske.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län hyser samma uppfattning i fråga om höjning av anslag, aktiebolags rätt att erhålla anslag och anläggande av bilvägar som skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län. Länsstyrelsen i länet understryker vissa synpunkter och framhåller bl. a. olägenheten av de "mindre fulländade organisationsförhållandena" bland skogsarbetarna men anser, att redan verkställda eller pågående utredningar torde ge tillräckligt underlag för bedömning av ytterligare statliga åtgärder i motionens syfte.

Skogsvårdsstyrelsen liksom länsstyrelsen i Västernorrlands län manar till försiktighet vid den fortsatta utlåningen för bildande av arbetarsmåbruk, men båda finna lämpliga åtgärder i motionens syfte erforderliga. Skogsvårdsstyrelsen ifrågasätter bl. a. att ersättningen för statsunderstött arbete skall utgå efter det pris, som legat till grund för arbetskostnadens och statsbidragets beräkning, så att även arbetarna bli delaktiga av understödet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län tillstyrker utredning med hänvisning till yttrande från skogsvårdsstyrelsen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Skogsvårdsstyrelsen anser, att lämpliga arbetstillfällen i skogarna kunna skapas genom fortsatt utdikning. Aktiebolag böra kunna erhålla statsbidrag liksom övriga skogsägare. Kapitalanskaffningen bör emellertid ske genom höjning av skogsvårdsavgifterna samt eventuellt genom lotterimedel. Skogsbeskattningen säges nu vara mycket betungande och otillfredsställande. Hushållningssällskapets förvaltningsutskott understryker behovet av torrläggning, vilket även för aktiebolag under lågkonjunkturer ställer sig alltför betungande. Vidare ifrågasättes ökad användning av vedbränsle.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län anser att statsbidragsprocenten bör kunna höjas samt att även aktiebolag böra kunna erhålla bidrag, som även borde utgå för röjning. Länsstyrelsen ansluter sig till skogsvårdsstyrelsens synpunkter men förklarar sig ha svårt att inse, att något egentligt skulle vinnas genom den begärda utredningen.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har ej inkommit med yttrande.

Domänstyrelsen anser utredning motiverad men ifrågasätter lämpligheten av utdikningarnas forcering på kronoparker, när kostnaderna delvis ställa sig för höga, utan förordar anläggning av vägar för att bereda sysselsättning under tider, då arbetstillgången i skogarna är ringa.

Statens egnahemsstyrelse hänvisar till den pågående 1936 års egnahemsutredning och till sociala jordutredningens år 1935 avgivna betänkande.

Statens arbetslöshetskommission begränsar sitt yttrande till den del av motionen, som berör den av kommissionen eller med statsbidrag genom kommissionen bedrivna hjälpsverksamheten för arbetslösa.

Föreningen Skogsarbeten korrigerar i motionen lämnade uppgifter om skogs-

arbetarnas inkomstförhållanden men bestrider icke det behjärtansvärda i motionens syfte. Arbetarsmåbrukslinjen förordas, medan däremot möjligheterna av torrläggning av myrmark, så att båtnad uppkommer, sägas vara snävt begränsade. Föreningen avstyrker utredning med hänvisning till pågående undersökning av skogsbygdens arbets- och försörjningsproblem.

Skogsägareföreningarnas riksförbund tillstyrker däremot utredning. Såsom lämpliga åtgärder förordas höjning av priserna å skogsprodukter, ökat bygande av vägar i skogsbygden samt därav möjliggjorda ökade gallringar.

Skogs- och flottningsarbetarförbundet understryker behovet av torrläggning och andra skogsvårdsarbeten samt menar, att statsbidragsprocenten bör väsentligt höjas. Arbetarsmåbruksverksamheten bör fortsättas och utbyggas, varvid det bör övervägas en anpassning efter olika behov såsom verkstadsrörelse, köksväxtodling o. d. Förbundet avvisar däremot tanken på minimilönelagstiftning.

Socialstyrelsens yttrande har såsom bilaga fogats till detta utlåtande.

Utskottet finner i likhet med motionen och samtliga inkomna yttranden, att problemet om höjande av skogsarbetarnas levnadsstandard är av synnerlig vikt. Skogsarbetarna tillhöra de lägst avlönade arbetargrupperna i vårt land, och de naturförhållanden, varunder de utföra sitt arbete, bidra till att hålla deras allmänna levnadsstandard nere. Åtgärder från statsmakternas sida till förbättring av löne- och levnadsstandarden synas därför påkallade. Trävaruhandlingens egenskap av i övervägande grad exportindustri gör emellertid lönesättningen i viss mån beroende av ett av statsmakterna okontrollerbart världsmarknadspris. Å andra sidan är hanteringen förmåga att bereda sysselsättning och utkomst beroende av råvarutillgången, vilken för närvarande och sannolikt för avsevärd tid framåt icke medger någon utökning av arbetstillfällena inom själva avverknings- och flottningsdriften. Därav framgår emellertid, att varje åtgärd, som kan nu eller för framtiden öka skogens avkastningsförmåga, skapar nya arbetstillfällen och därigenom både omedelbart och medelbart påverkar skogsarbetarnas levnadsstandard i gynnsam riktning. Utskottet vill därför lägga synnerlig vikt vid, att sådana åtgärder vidtagas från statsmakternas sida. Utskottet avser därvidlag både skogsodlande, markförbättrande, beståndsvårdande, tillväxtbefrämjande och kvalitetsförbättrande ingrepp på skogbärande eller för skogsbörd tjänliga marker inom landet, varjämte ökad uppmärksamhet torde böra ägnas frågan om ett rationellare tillvaratagande och utnyttjande av skogens produkter. Utskottet finner sådana åtgärder påkallade icke allenast med hänsyn till skogsarbetarnas och andra inom trävaruhandlingen sysselsatta arbetares intressen, utan även av hänsyn till hanteringen betydelse för hela landets hushållning. För skogsarbetarnas vidkommande skulle genom sådana ingripanden skapas förutsättningar för en jämnare sysselsättning, än den som för närvarande är möjlig, vilket verksamt borde bidra till ökade inkomster och höjning av standarden. Då skogsarbetet av ålder varit en kompletterande inkomstkälla för de mindre bärkraftiga norrländska jordbruket

Utskottet.

synes hittills med framgång bedrivna strävanden att förse ett allt större antal av skogsarbetarna med småbruk vara en betydelsefull utväg till förbättring av dessas standard.

Åtskilliga av de i olika yttranden framförda synpunkterna synas vid frågans fortsatta behandling vara förtjänta att beaktas. Utskottet anser sig emellertid sakna anledning att ingå i detalj på olika metoder, deras företräden och nackdelar, då, såsom främst av socialstyrelsens yttrande framgår, utredning om hithörande spörsmål redan pågår och denna utrednings resultat inom en snar framtid blir tillgängligt. Utskottet anser sig emellertid icke kunna underlåta att framhålla önskvärldheten av att såväl Socialstyrelsens som andra denna fråga berörande utredningar måtte bedrivas så skyndsamt som möjligt, så att de åtgärder, som med utgångspunkt från olika utredningar kunna befinnas motiverade och möjliga, snarast måtte kunna vidtagas.

Med hänsyn till att utredningar redan pågå, får utskottet emellertid hemställa,

att motionen nr II: 67 ej må till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 april 1937.

På utskottets vägnar:

KARL MÄLER.

Närvarande: herrar Mäler, Eriksson i Frägsta, Larsson i Julita, Johansson i Mysinge, Johansson i Öckerö, Janson i Frändesta, Annér, Jacobson, Falk och Jonsson i Haverö.

Reservation

av herrar *Eriksson* i Frägsta, *Janson* i Frändesta och *Annér*, som anfört följande:

Mot utskottets motivering få vi anföra reservation i vad avser meningen: "Åtgärder från statsmakternas sida till förbättring av löne- och levnadsstandard synas därför påkallade", och vilken vi föreslagit ersatt av följande: "Åtgärder från statsmakternas sida till förbättrande av skogsarbetarnas inkomster och höjande av deras levnadsstandard synas därför påkallade." Vi anse nämligen, att statsmakterna icke böra ingripa beträffande lönesättningen inom näringslivet, varjämte vi förmena att då i motionens yrkande icke ifrågasatts sådan åtgärd utskottet saknat anledning däröver avgiva utlåtande.

Bilaga 1.

Till Riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 5 februari 1937 har socialstyrelsen anbefallts avgiva av utskottet begärt yttrande över en inom andra kammaren av herr Ericsson i Sörsjön m. fl. väckt motion nr 67 angående åtgärder för höjning av skogsarbetarnas levnadsstandard; och får styrelsen i anledning härav anföra följande.

I motionen hemställes, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning i ämnet samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Med avseende härå må till en början erinras om vissa utredningar, som under de senare åren redan utförts eller för närvarande pågå, berörande de i motionen angivna spörsmålen.

Sälunda tillkallades jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 oktober 1931 fem sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande åtgärder för vinnande av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter, förbättrat ekonomiskt utbyte av skogsbruket samt intensivare skogsvård. Dessa sakkunniga — 1931 års skogssakkunniga — avgåvo den 4 januari 1933 betänkande med förslag angående åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar (statens off. utredn. 1933:2).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juli 1933 utsåg chefen för socialdepartementet sex sakkunniga att inom departementet biträda med utredning rörande skogshushållningen samt de industrier, som väsentligen erhålla sina råvaror ur skogen. Ifrågavarande sakkunniga — 1933 års skogsindustrisakkunniga — avgåvo den 29 juli 1935 betänkande angående råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna (statens off. utredn. 1935:36).

Av 1934 års avdikningssakkunniga har den 28 december 1936 avgivits betänkande med förslag angående den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten samt därmed sammanhängande spörsmål (statens off. utredn. 1937:8). I nämnda betänkande avhandlas bland annat synnerligen ingående torrlägningsverksamhetens förutsättningar och betydelse för framtiden samt olika linjer för torrlägningsverksamhetens organisation.

Den 10 februari 1937 har statens jordbruksnämnd överlämnat "Utredning rörande jordbrukets läge i Norrland med vissa förslag till åtgärder till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning" (statens off. utredn. 1937:9). Med det intima samband, som råder mellan skogs- och jordbruk i Norrland, berör givetvis denna utredning jämväl skogsarbetarnas ekonomiska förhållanden.

Den 13 juli 1934 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att verkställa undersökning beträffande skogsbygdens arbets- och försörjningsproblem. Till denna undersökning, som ännu ej är avslutad, återkommer man längre fram i förevarande utlåtande.

Vidare har chefen för jordbruksdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1935 tillkallat sju sakkunniga för verkställande av utredning rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet

på det sociala jordområdet sammanhängande frågor (1936 års egnahemsutredning).

Slutligen har, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 juli 1936, chefen för jordbruksdepartementet tillkallat en särskild utredningsman att i samråd med högst sju sakkunniga personer verkställa utredning och avgiva förslag rörande skogsbrukets ekonomiska läge och de åtgärder, som kunna vidtagas för att höja dess bärkraft. Av direktiven för utredningen framgår bland annat, att genom desamma borde i första hand belysas skogsbrukets samt den därpå grundade förädlingsindustriens betydelse ur försörjningssynpunkt. Uppgifter borde sålunda lämnas om antalet inom sagda näringsgrenar verksamma personer och deras utkomstmöjligheter m. m. Vidare skulle undersökas, i vilken utsträckning skogsbruket bereder tillgång till biinkomster åt olika yrkesutövere. Såsom föremål för utredningen angavs därjämte: möjligheterna att under statens medverkan höja skogsbrukets bärkraft; transportförhållandena och deras betydelse för avsättningen av skogens alster; statens medverkan till förbättrad skogsvård och ökad skogsavkastning; lämpligare avvägning mellan intressena inom hithörande näringsgrenar, o. s. v.

Vad särskilt beträffar den socialstyrelsen anbefallda utredningen, vilken i vissa delar sammanfaller med den ovan nyss angivna, kan meddelas följande.

Ifrågavarande undersökning kunde, på grund av andra inom styrelsen pågående utredningar, vilka ansågos mera brådskande, ej taga sin början förrän under år 1935. Det framhölls för övrigt, i samband med den till Kungl. Maj:t ingivna kostnadsberäkningen, att det vore önskvärt, att man från början finge räkna med en ej alltför knappt tillmätt tid för utredningen och att några särskilda skäl att forcera arbetet ej heller syntes föreligga. Fastmer ansåges det, inför den då framträdande konjunkturuppgången, vara lämpligt att lägga undersökningen så att även verkningarna av denna konjunktursvängning kunde tagas i beaktande, då det gällde att sammanfatta undersökningens erfarenheter och slutsatser. Att i allt fall utredningen blivit något försenad beror dels därpå att de omfattande primäruppgifterna ej inkommit i rätt tid (en del uppgifter ej förrän under senare hälften av år 1936), dels på personalombyten vid utredningsarbetet.

Undersökningen har i enlighet med den av Kungl. Maj:t fastställda planen givits en synnerligen bred läggning. Sålunda ha uppgifter införskaffats från samtliga till undersökningsområdet hörande kommuner till ett antal av 340. Vidare ha ingående lokala undersökningar verkställts å 23 representativt utvalda kommuner genom särskilda med ortens förhållanden förtrogna personer. Därjämte ha utlåtanden i ämnet inhämtats från vissa statliga myndigheter, organisationer, bolag och enskilda till ett antal av 33. Slutligen har en synnerligen tidskrävande bearbetning ägt rum av de i primärmaterial till olycksfallsstatistiken ingående uppgifterna rörande sysselsättningsperioder och löneinkomster för skogsarbetare av olika kategorier, varförutom sammanfattningar verkställts av i ämnet redan tillgänglig statistik.

Utredningen är avsedd att utkomma i två delar: I. *Utredningens huvudresultat* och II. *Önskemål och förslag (enligt avgivna utlåtanden)*. Den första delen får följande innehåll:

- I. *Inledning.*
- II. *Befolkningsförhållanden.*
- III. *Inkomstkällor och arbetsmöjligheter.*
 1. *Allmän översikt av skogsbygdens näringsförhållanden (enligt officiell statistik).*

2. *Arbetsstillgång och arbetslöshet* (enligt den allmänna kommun-enquëten och officiell arbetslöshetsstatistik).
3. *Försörjningsmöjligheter* (enligt specialundersökningen av 23 kommuner).

IV. *Sysselsättnings- och inkomstförhållanden m. m.*

V. *Levnadsvanor och levnadsstandard.*

VI. *Statliga och kommunala stödåtgärder.*

Den andra delen: *Önskemål och förslag* innehåller *dels* en sammanfattning bygdevis av de från resp. kommuner (340 inom undersökningsområdet) gjorda uttalanden angående de åtgärder (av stat, kommuner, enskilda skogs- och jordägare etc.), som anses kunna vidtagas för att bereda skogsbygdernas befolkning ökad eller jämnare arbetsstillgång eller eljest för att förbättra dess försörjningsmöjligheter, *dels* samtliga utlåtanden in extenso från myndigheter, organisationer, bolag och enskilda samt — i vad angår önskemål och förslag — från undersökningsförrättarna i de representativt utvalda kommunerna. Härtill har såsom ett särskilt inledningskapitel fogats en av socialstyrelsen verkställd sammanfattning av de mera betydelsefulla eller mera allmänt framförda synpunkter och förslag, som kommit till synes i berörda yttranden med avseende å skogsbygdens arbets- och försörjningsproblem.

Å del II har tryckningstillstånd givits, vadan den är att förvänta om några dagar, då den skall tillställas utskottet. Del I torde kunna utkomma under nästkommande juni.

Såsom preliminära resultat av utredningsuppdraget ha redan förut publicerats *dels* en redogörelse för det ur social synpunkt särskilt viktiga spörsmålet angående "arbetsperioder och kontantinkomster i skogsbygden" i Sociala Meddelanden 1935, häfte 12, vilket härmed bilägges, *dels* socialstyrelsens utlåtande den 28 oktober 1936 med utredning och förslag angående förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden m. m. i Sociala Meddelanden 1937, häfte 3, vilket jämväl bilägges, *dels* slutligen vissa siffror rörande antalet skogsarbetare och utgjorda dagsverken, med fördelning på socialgrupper (hemmansägare, hemmansägaresöner, arrendatorer, lösarbetare o. s. v.) i statens jordbruksnämnds ovannämnda utredning (statens off. utredn. 1937:9). Därjämte må, i fråga om det i förevarande motion vidrörda spörsmålet angående omarbetning av arbetslöshetsförsäkringslagen i syfte att göra densamma lämpad även för skogsarbetarna, erinras om socialstyrelsens utlåtande till Kungl. Maj:ts den 17 december 1936 och Kungl. Maj:ts på grundvalen härav framställda förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor (Kungl. prop. nr 172 till 1937 års riksdag). Nämnda förslag avser bland annat en modifikation av det tidsbestämda avgiftsvillkoret för säsongarbetarnas del, varigenom jämväl dylika arbetare skulle beredas möjlighet till arbetslöshetsförsäkring.

Till sist må framhållas, att socialstyrelsen vid ifrågavarande utredning givetvis varit begränsad till att i främsta rummet taga sikte på de sociala och dem närstående synpunkter, vilka ligga inom ramen för styrelsens erfarenheter och verksamhetsområde.

Av vad sålunda anförts torde framgå, att de i förevarande motion berörda spörsmålen i huvudsaklig omfattning varit eller för närvarande üro under viss utredning.

Gunnar Huss.

Nils Bergsten.